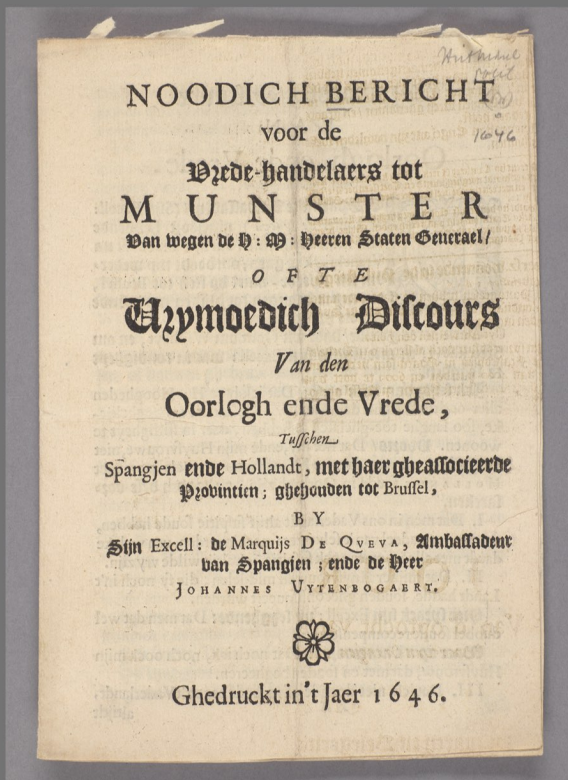

Noodich bericht voor de vrede- handelaers tot munster ...

Tryck // / I25 B 14 c Br. 1646 Bericht

Tillkomstår 1646.

Digitaliserad år 2019

National Library
of Sweden

*Witruul
1646*

NOODICH BERICHT

voor de

Wrede-handelaers tot

M U N S T E R

Van wegen de H: M: Heeren Staten Generael!

O F T E

Azymoedich Discours

Van den

Oorlogh ende Vrede,

Tuffchen

Spangjen ende Hollandt, met haer gheassocieerde
Provincien; ghehouden tot Brussel,

BY

Sijn Excell: de Marquijs DE QUEVA, Ambassadeur
van Spangjen; ende de Heer

JOHANNES VYTENBOGAERT.

Ghedrukt in't Jaer 1646.

Hymoedich Discours
V A N
Oorlogh ende Vrede.

De Spaensche Ambassadeur/ (Sijn Excell: Marquijs de *Queva*) ghehoort hebbende van mijn booznemen om upt Brabandt na Vranckrijck te gaen; ontboodt my wederom ten tweede - mael by sich tot Brussel, om my te bewegen tot blijven my doende groote presentatien.

Derwaerts gaende/ badt ick Godt om Wijsheyt, en ont Sterckheyt, in meeninghe sijn Excell: wat in rondigheyt te segghen.

ICK seydedan voor eerst: Dat ick hare H: Hoogheden aller-oodtmoedighst danckte; my, ende andere mijns ghelijcke, soo langhe toe-ghelaten te hebben, daer in stilligheyt te woonen. **Voorts/** Dat het my, ende mijn Huysvrouwe, niet moghelijk en was daer te blijven woonen; als men met **HOLLANDT** soude in Oorlogh zijn, en dat om dese oorzaecken.

I. Dat men in ons Vaderlantt alijt suspitie soude hebben, dat wy tot nadeel van 't selve yets machineerden, van welcke daedt niet alleen, maer oock suspitie, ick alijt wilde vry zijn.

II. Dat mijner Huysvrouwen middelen, die sy noch in 't Landt hadde, souden gheconfisqueert worden.

Hier sprack sijn Excell: in/ segghende: Dat men dat wel dubbel soude recompenfeeren.

Waer op ick antwoorde: Dat noch ick, noch oock mijn Huysvrouw, dat niet en souden begheeren.

III. Dat ick, niet doende of radende tegen 't Vaderlantt, altijd

altijdt hier suspect soude zijn; ja, in na-dencken komen, of ick niet en molierde teghen desen Staet, ende hare H: H: door secrete correspondentie, ende anders.

IV. Dat ick hier niet konde blijven, ten waer ick hier mijne vaste woon-plaets name, om my te dragen als een Onderdaen van hare H: Hoogheden: 'twelck ick niet en konde doen sonder te hebben vrye exercitie van Religie, die ick wel wist dat men ons hier niet vergunnen en soude, noch met seckerheyt vergunnen en koste.

Sijn Excell: siende mijne bypnoedigheyt/ begonst wat met my te discoureren van den Oorloge, die men wederom soude moghen aenvanghen teghen Hollandt; vraghende: Wat my daer van dochte, ende van 't succes van dien?

Ick seide: daer op niet te konnen antwoorden/ alsoo ick de Middelen ende Macht (die men van die zijde soude willen/ of konnen ghebruycken) niet en wiste/ noch oock en begheerde te weten/ ghelijck het my oock niet en betaemde die te weten: maer dat ick (met oorlof van Sijn Excell:) dit moeste seggen: Dat / gelijk ick den Koninck van Spangjen wel bekende te wesen de machtichste Potentaet van 't Christenrijck, dat my even-wel docht, dat sijn Majesteit een groot stuck aengreep, met wederom te willen in Oorlogh treden teghen die Provintien, welckers Macht sijn Majesteit te vooren soo vele Jaren beproeft hadde, ende (soo ick geloofde) noch meer beproeven soude.

Sijn Excell: vraghde / Of daer dan geen middel was tot Vrede? Ick seide / Ja; Indien men haer met Vrede wilde laten.

Hy seide: Dat men dat wel soude doen, wilde men den Koninck eenighsins erkennen.

Ick seide: Dat d'onse dat niet doen en fouden.

Hy vraghde; Waerom niet, als men haer in de reste, niet uytghenomen, al gheeft dat sy begheeren?

Ick sejde: Dat de Koninck haer al ghevende, midts dat men Sijn Majestejt erkent als Koninck, daer mede weder al neemt dat hy ghegheven heeft: want de erkenenisse die Sijn Majestejt begheert (**sejde ick**) is, de selve t'erkennen als Souverain, welcke erkenenisse alleen al de reste metter tijt soude evertieren, ende te niet doen.

Nochtans (**sejde hy**) in Spangjen, ende elders, wordt Sijn Majestejt erkent voor Souverain, ende evenwel blijven d'Onderdanen by hare Privilegien, ende Sijn Majestejt houdt haer, dat hy belooft heeft.

Ick wil dat niet disputeeren (**sejde ick**) ende geloove dat het soo is: Maer de **HOLLANDERS** en sullen in allen gheval niet ghelooven, dat men haer woordt houden sal, bysonder niet in't stuck van de **Keligië** om vele oorfaecken; **en bysonder** om dat dat in sijne Majestejts Macht niet en is, al wilde hy schoon; maer is een stuck, puer, ende alleen hangende aen de Macht van den **P A V S**.

Maer (**sejde Sijn Excell.:**) Sijn Heylighejt sal sijn Majestejt daer in dispenseeren.

Ick geloof het (**sejde ick**) maer de selve Heylighejt heeft de Macht Sijn Majestejt (**soo Sijn Majestejt ghelooft**) daer na weder van sijn **Eedt** ende gedane **Beloften** te dispenseeren, om die te moghen breecken, als het sal oorbaer bevonden worden.

Mijn Heer (**sejde ick**) dit wantrouwen is soo diep in der **HOLLANDEREN** herte ghewortelt, dat ick niet en sie dat men haer dat immermeer benemen sal. Soo langhe die diffidentie blijft, en is (**sejde ick**) met onse Natie in dat stuck niet te doen.

Is daer gheen middel (**vraghde hy**) om die diffidentie wech te nemen?

Ick en kan (**sejde ick**) gheen bedencken, als alleen eene middel, hoe-wel ick seer twijffel, of dat daer toe suffisant zijn sal:

sal: ende in allen gheval weet ick wel, dat *Sijn Majesteyt* dat niet doen en sal. **Zijnde ghevraeght** / Wat de middel was? **ende ick ghebeden hebbende** (gelijck ick dickwils dede) **dat mijn vyzpreecken my ten goeden mocht ghenomen worden** / ('twelck *Sijn Excell: Serckelijck beloofde; segghende: Dat mijn vrypostigheyt hem seer aenghenaem was*) **sepde ick; Dat, by al-dien het *Sijn Majesteyt*, ende hare H: H: gheliefde, van, ende uyt hunselven, Dyrphedt van de Religie voor de Scherefozmeerde te consenteeren in sijn epgen Provincien van Brabant, Vlaenderen, &c. midts noodighe ordre tegens alle factien, ende oproerigheden, die men mocht vreesen onder dat decksel aenghewendt te sullen moghen worden teghen de Catholijcke Religie, ende anders (ghelijck men klaeght t'anderen tijden gheschiet te zijn)** ende dat sy haer draghen in alles, als ghehoorsame Onderdanen schuldich zijn. **Doozts** / in alles wel onderhoudende 's Landts Privilegien in de selve *Sijne Majesteyts* Landen, ende af-doende soo daer teghens eenighe infractie mochte zijn gheschiet; Dat dat een klaer teecken wesen soude van *Sijn Majesteyts* goede wil: want men alsdan seggen soude, dat daer gheen oorfaeck meer en ware te diffideeren, of *Sijn Majesteyt* sijne Beloften oock soude houden aen die van *Hollandt*, wanneer sy daer toe gehouden soude zijn by Tractaet, by Eede beswooren, nademael de *Majesteyt* van selve ende onghedwongen, uyt enckele goedertierenheyt tot sijne Onderdanen, die *Vryheyt* soude consenteeren, ende datelijck in't werck laten stellen.

Iffer (sepde ick) eenigh middel om de diffidentie (daer van ick hebbe ghesproken) wegh te nemen, dat waer het eenigh Middel. Dan ick wete wel (dede ick daer by) dat *Sijn Majesteyts* Conscientie dat niet toe en laet: Dat oock de **Roomsche Kercke/ ende de Gheestelijcke Biecht-vaders / ende andere / van de welcke *Sijn Majesteyt*, ende hare H: H: haer Conscientien laten regeeren,** 'tselve haer in gheender maniere toe-laten en

fouden, hoe-wel het by sommighe andere *Catholijcke Potentaten* hier ende daer gheschiet.

Sijn Excell: sach my sterck aen/ ende seide: Sijn Majestejt sal voor-heen eene *Declaratie* laten uyt-gaen, by de welcke *Hy* sal verklaren alle *Privilegien* te willen restitueeren; oock die *Privilegien*, die dese nieuwe *Regenten* hebben afgheschaft.

Mijn Heer (**seide ick**) sy fullen met sulcken *Declaratie* spotten: want, dat *Sijn Majestejt* haer soude belooven, hebben sy alreede by haer selven; ende de nieuwe (**seide ick**) en hebben gheen *Privilegien* gevioleert voor altijt, maer voor eene reyse alleen, om de *Regeeringe* na de sin van *Sijn Excell: de Prince van Orangien, ende der Predicanten* te her-stellen; met Protestatie, dat dat niet en sal ghetogen worden in consequentie, maer dat alle *Privilegien* voortaan fullen blijven in haer gheheel, 'twelck haer genoeg is om haer selven in de *Regeeringe* te mainteneeren: ende noch (**seide ick daer by**) en gaet dit de *Vryheyt* van de *Religie* en *Conscientie* niet aen, daer van ons meeste *Propoost* was, om de diffidentie wech te nemen.

Voorts (**seide ick**) moet ick *V Excell:* noch een woordt seggen in vryheyt, tot dienst van *Sijn Majestejt*, ende hare *H: H: namelijk/* Dat ick wel weet, dat *V Excell:* ende andere Heeren, oock *Geestelijcke, My, en mijne Mede-Broederen,* soecken hier in 't Landt te houden, niet uyt liefde tos *Ons*, ende onse faecken (**hoe-wel ick gheloobe / dat sy ons aensien vooz breedtsame Luyden/ ende gehoorzame Inwoonderen/ die, onder 'tpretert van Religie/ geen Factien noch oproeren en sullen aenrechten/ gelijk men die vrese heeft van de Calvinisten upt voozgaende experientie/ daer toe vooz Ons gantsch niet te vreesen en is**) maer uyt een hope, die men heeft geschept, dat wy door die van onse gesinthenen, die seer vele zijn in 't Lant, metter tijdt te weghe soude brenghen eenighe rebellie ofte revolte in d'een of d'ander Stadt teghen den Staet aldaer, om dese zijde te favoriseeren, ende de handt te bieden, als men in Oorloge soude zijn

zijn ghetreden. **Dit** houde ick **lecker** (seyde ick) dat **verwacht** woꝝdt/ ende dat wy met onse **Directie** van hier daer toe souden arbeꝝden. **Waer** op ick **V** Excell: wel rondelijck met alle respect/ ten dienste van **Sijn** **Majesteit** / verklaren wil/ dat dat te vergeefs van ons soude werden verwacht, ende dat die van onse **gelinesheit** in't **Landt**/nimmermeer so verre komen en sullen/ dat sy dat **Jock**/daer mede sy nu dooꝝ 'tbe-rooben van hare **Leeraers** / ende **vysheyt** van **Religie** / ghe-dꝝucht woꝝden van dese **nieuwe Regenten**/ van den **hals** sul-len soecken te werpen/ om een ander **jock**/ dat sy houden veel **swaerder** te zijn/ 't **welck** sy noemen het **Spaensche**, op den **halse** te nemen. Niemand sal haer daer toe raden; ende al hadden sy schoon 'tvermogen ('twelck sy niet en hebben) nimmermeer sullen sy dat doen; want sy alle te samen te groote liefde hebben tot hunne **Vryhey**t, ende te grooten afkeer van dese **Natie**, dan dat hy dat souden pogen te doen: want al is hun, ende ons, groot onghelijck gheschiet, sy worden even-wel niet ghe-dwongen teghens hare **Conscientien** te moeten een ander **Religie** aen nemen, die sy niet toe en staen.

Ick verwondere my (seyde d'**Ambassadeur**) over **V**. Andere **Ballinghen** ende **Verdrevene** uyt haer **Vaderlandt**, pleghen te arbeꝝden, om weder daer in te komen in alle manieren, ende de weghen die daer toe mochten worden aenghewendt, te helpen **faciliteeren**, ende licht maecken.

Ick repliceerde: Dat sulcke luyden haer **particulier** sochten, anders niet voor hebbende dan haer te wreecken: 'twelck Wy niet en deden, liever willende in **Armoede** leven, ende ons met **Water** en **Broodt** behelpen buyten 's **Landts**, dan poghen weder in 't **Landt** te komen door onbehoorlijcke middelen, alsoo wy **Christenen** waren, die onse hope op een beter hebben hier namaels, ende daerom niet en moghen doen dat **Ons** van **Godt** verboden is. Konden wy (seyde ick) in 't **Landt** weder komen door een goeden **Vrede**, door de welke **Religie** ende

Privi-

Privilegien wel mochten zijn bewaert, dat vvaer ons lief en aen-ghenaem : anders moeten vvy de patientie nemen.

Ghy spreekt rondt uyt (*seyde hy*). Ja, mijn Heer (*seyde ick*) Ick segghe soo het is; oock ten dienste van *Sijn Majesteit*, op dat men sich op gheen veranderinghe of revolte van bin-*nen (dooz de Onse)* en verlate; want dat en sal niet gheschieden.

D Aer vielen op dit Stuck veel meer Discoursen/ dan dit's de Summa. Hy hoorde my seer attentelijck/ vzeemdt vindende (soo my dochte) yemant soo te hoozen spreekken. Hy vzaeghde my in 't leste/ of ick dan wilde vertrecken na Vranckrijck? Ick seyde/ Ja; eer de Trefves upt-gingh/ niet geerne willende in Brabandt zijn als daer soude Oorlogh zijn teghens *Ons Landt*. Hy vzaeghde / Of ick daer al meynde seecker te zijn? Ick antwoorde/ dat niet te weten/ maer eens daer te sullen gaen wegh ende weer/om daer na te hernemen/dan weder herwaerts te komen/om mijne Familie derwaerts te transporteeren/ indsen ick daer in securiteyt mochte woonen: vertrouwende/ dat Sijn Hooghey, ende Sijn Excell: mijne weder-komste ghenadelijck soude toe-laten. Waer op hy seyde: Dat ick alle tijdt welkom soude zijn. Vzaeghende/ Wat die andere (mijne Mede-ghefellen) die hier noch waren, doen souden? Die (seyde ick) souden gaerne na Keulen gaen/ om te sien/ of sy daer by verblijf souden moghen hebben. Hebben sy daer (vzaeghde hy) eenighe adresse? Jaen (seyde ick) maer wanneer ick Uwe Excell: dorste verghen om eenighe adresse/ of vooz-schrijven / ende U Excell: gheliefde ons daer mede te beghenadigen/ niet anders ghetupghende dan wat Lupden wy zijn/ ende hoe wy *Ons* hter in stilligheyt gedragen hebben; U Excell: soude ons seer grootelijck verobligeeren. Hy antwoorde/ Daer op te willen dencken. Ick soude yemandt last laten/ om hem daer ober aen te spreekken; ende liet my alsoo be-leefdelijck gaen.

Hier heeft dit Vrymoedich Discours, nopende
de *Dzede* - handelinghe/
een

E Y N D E.